

dodekafónia

[Modern](#) [1], 20. századi zenei irányzat. A [tonalitás](#) [2]t, a [harmóniá](#) [3]k vonzási törvényeit felváltja az [atonalitás](#) [4], a tizenkét fokú [hangrendszer](#) [5], amely a [kromatikus](#) [6] [skála](#) [7] valamennyi [hang](#) [8]ját egyenrangúnak tekinti.

A dodekafónia az átlagember számára érthetetlen, élvezhetetlen, ám számos 20. századi [zeneszerző](#) [9]re nagy hatással volt. Schönberg, az irányzat vezéralakja is úgy véli, hogy a dodekafónia csak eszköz, és nem cél a [komponálás](#) [10]ban.

► [szeriális zene](#) [11]

Dodekafónia (12 hangúság)

1920 táján kialakult zeneszerzési technika, lényege a 12 hang egyenragú felhasználása. Mivel a kromatikus skála valamennyi hangja egyenértékű ebben a rendszerben, ezért az atonalitás (hangnemnélküliség) legtisztább megvalósulása. A dodekafónia létrejöttét az magyarázza, hogy megteremtője, Arnold Schönberg az atonális zene teljes szabadságának és talajtalanlásának veszélyét megérezve, szükségét látta bizonyos újfajta törvények, korlátok felállításának, amelyek a régi dúr - moll rendszer helyét átvehetik.

A dodekafón komponálásmód kiindulási pontja a zeneszerző által megszerkesztett 12 hangú sor (németül *Reihe*), amely a megírandó mű alapja lesz.

A sor ismérvei, feltételei a következők: 1. Mind a 12 hang egyszer szólalhat meg, azaz hangismétlés addig nem történhet, amíg mind a 12 hangot nem hallottuk. 2. Azonos hangközök nem követhetik egymást. 3. Egymást követő hangok nem alkothatnak hármas- vagy négyeshangzatokat.

Az alapsornak 3 további változata lehetséges: 1. Tükörfordítás. (Azonos hangról indulva a hangközök az eredetivel ellenkező irányban mozognak.) 2. Rákfordítás. (Az alapsor hátulról visszafelé olvasva.) 3. Ráktükör. (A rákfordítástükörfordítása.) Az így kapott négy sorképlet bárhova transzponálható, a 12 hang bármelyikéről indítható, tehát összesen 48 változattal élhet a zeneszerző. A sorvízszintes (dallami), és függőleges (harmóniai) irányban egyaránt alkalmazható.

Mivel a teljes kompozíciót ezek a törvények szabják meg, a dodekafón technika igen bonyolult szerkezetű zenét eredményez. Schönberg nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a 12 hangúság pusztán eszköz, és nem cél a komponálásban. "Ezek a törvények csupán határokat szabnak, de nem alkotó jellegűek. Képesnek kell lenned, hogy e tilalmak ellenére zenét alkoss."

A dodekafónia a század egyik legfontosabb irányzata lett, amelyet "második bécsi iskolá"-nak is neveznek. Schönberg tanítványai és követői: Berg és Webern neve fémjelzi ezt az iskolát.

(Forrás: Sulinet.hu)

Forrás webcím: <https://www.zenci.hu/szocikk/dodekafonia>

Hivatkozások:

- [1] <https://www.zenci.hu/szocikk/Modern>
- [2] <https://www.zenci.hu/szocikk/tonalitas>
- [3] <https://www.zenci.hu/szocikk/harmonia>
- [4] <http://www.zenci.hu/szocikk/atonalis>
- [5] <https://www.zenci.hu/szocikk/hangrendszer>
- [6] <https://www.zenci.hu/szocikk/kromatikus>
- [7] <https://www.zenci.hu/szocikk/skala>
- [8] <https://www.zenci.hu/szocikk/hang>
- [9] <https://www.zenci.hu/szocikk/zeneszerzo>
- [10] <https://www.zenci.hu/szocikk/komponalas>
- [11] <https://www.zenci.hu/szocikk/szeriális-zene>

